

Бранислав Митић

Колико кошћа културно биће

Ових тмурних дана док нас са екрана и са листова новина поново обасипају празним обећањима и лажима (а селили су се и на разне сајтове од “ју тјуба” до информација о реду возње) нико у својим “лепим обећањима” не наводи колико и на који начин ће све то коштати све нас. Цена коју плаћамо томе да “Европа нема алтернативу” почиње да бива превисока у свему што препознајемо као свакодневни живот и потребе, али ако загребемо само мало испод површине видећемо да је још већа. Постајемо робље без алтернативе јер наседамо причама о бољем животу. У свету у коме банкарски моћници безобзирно деру не земље него континенте, где је његово величанство новац (и што је најсмешније без покрића) штампани папирић, постао главни судија који одлучује исход сваке утакмице (па и оне са животом и смрћу) ко хаје за оно што се зове културним бићем нације. Хају они који имају огромну економску моћ да прогласе културом свој облик живљења без обзира што је ослоњен на најбезобзирнију пљачку, на криминал, на хегемонизам силе, на империјализам у

свом најсуровијем облику. На нашу срећу или несрећу свет престаје да буде једнополаран и окренут само ка једном центру моћи. Европа која као део продужене руке америчке доминације, покушава да постане засебан центар моћи и захваљујући Немачкој која је кренула у ново освајање Европе, овога пута не на бојном него на економском плану, поново ствара (не баш на први поглед видљиво) Аустроугарску монархију (пројекат Алпе-Адрија итд) и налази могућност да се на посредан начин освети свима онима који је нису подржавали у прошлости. Немилосрдни капитал затвара предузећа која су му конкуренција, снижава цену радне снаге на ниво азијских дневница и ствара неподношљиву свакодневницу у којој једноставно има све мање места за стваралаштво, за традицију, за културу. А колико је опасна традиција и културна различитост осетили су разни моћници кроз време које је протекло. И зато треба куповати бесомучно све што се може купити, а затирати оно што остаје недоступно. Треба помагати оне који су спремни да за неколико цванцика продају и оно што

се не продаје. Лепо је имати “Гете институт” такође и “Сервантес институт” и многе друге институте који нам представљају културна блага и културну традицију европских и неевропских земаља. При томе Вукова задужбина тавори, о Доситеју, Андрићу, Нушићу, Стерији, Ђури Јакшићу итд. итд... није вредно ни говорити... Дивно је да деца имају могућност да уче кинески језик, али запитајмо се како ће научити језик у коме има “само” око 50 000, (да педесет хиљада) *основних* пиктограма (читај појмова) када не знају толико речи свог језика. Јер српски језик (један од најсавршенијих језика) изумире. Изумире јер изумире његова књижевност, јер се на позорници Србије одиграва трагедија самоуништења. Широка лепеза страначких интереса створила је касту “неповредивих” свуда па и у литератури и позоришту. Не вреди ни ако млади талентовани добију и неку инострану награду за свој рад који узгред на нашим просторима бива проглашен лошим. Ни тада када добије “оверу квалитета” од исте те Европе неће добити подршку од домаће врхушке, а и како би кад је у њој и један драматург који није написао ни водвиљ, а хоће да води државу. Невладине организације (посебна прича за себе), део колонизаторске армије, подржаће књижевне и позоришне пројекте који су “део сарадње са суседима или Европом” јер ће моћи да “дрпе” нешто из европских тлачителских фондова и уграде у све то и своју провизију. И тако уместо младих и не тако младих, талентованих и доказаних писаца, а српске класике и да не помињем, сценама и издавачким изложима шепуре се слабаши издавци ев-

ропског списатељства. Док овом народу покушавају да опет продају окрњену “главу шећера”, док се стварне “Госпође министарке” али и у мушком облику шеткају око нас, док Србија постаје Страдија и воде нас “Вође”, неосетно нам ампутирају душу зарад обећаног бољег живота. Јутрос сам се пресабрао док сам плаћао хлеб и схватио да су радикална усаглашавања пензија са европским мерилима мени дала од мојих “најбољих десет година” свега негде око 12%, да сам отишао да видим нову позоришну сцену у реновираном дому културе где ме је дочекао слadak и нејак водвиљ по европским мерилима (веома добро игран) да нема домаћих јабука у самопослугама, где нам иначе продају поморанце које не могу да одстоје ни један дан, да се ћирилица иселила са реклама на продавницама и са назива производа, да ни једно београдско позориште нема на репертоару домаће класике, да ме код куће вечерас чекају турске серије и америчке крваве или вештачким смехом испуњене серије и гомила глупости коју ће неки наши политичари изговорити у овом предизборном циклусу, дружећи се са крвама или малим фабрикантима. Ево, по свим овим параметрима ми смо већ у Европи, а да то и не знамо, чекајући да нам гурну по неку милостињу и замажу очи које су почеле да искачу од свега што су нам гурнули. Нови “Милосрдни анђео” се раскрилио над нама над нашим животима и културом. Како бисмо другачије објаснили да некада веома моћна медијска кућа која је заузимала веома високо место у многим областима у Европи, чије су перјанице биле, драмски програми, документарни про-

грами, програми за децу, образовни програми и да не набрајам, данас увози те програме. Да кућа која је имала најмањи број реприза у европским размерама, данас по не знам који пут репризира програме. Драмски програм који је имао 45 премијерних термина годишње и стални термин понедељком увече, прво је тај термин уступио свадбама, а затим се свео на неусталене термине на другом каналу и по неку премијеру годишње. Није чудо када смо продали националне фреквенције, када смо моћну кућу свели на провинцијску кућу затрпану лошим, чак може се рећи насилним, информативним програмом. Када смо дневни лист са дугом традицијом, који је био скоро незаобилазан у свакој кући – Политику – продали Шпиглу... Не треба при томе заборавити да је РТС-у већу штету нанело “освајање демократије” него сам “Милосрдни анђео” (уништена је огромна количина програмског фонда, знам за око 40 снимака позоришних представа позоришта Србије). Неко за успешно урађен задатак добија тапшање по рамену и не само то, и право да себи одређује варијабилни део плате по сопственом нахођењу, да никоме не полагаје рачуна, да постане један од “недодирљивих”. Шта рећи о стању модернизације, када у истој тој кући у редакцији драмског програма дивни нови компјутери немају све ћириличне фонтове које мој аскурђел од компјутера има, а купљен је пре више од десет година, и ти су фонтови у оквиру програмског комплета који је купљен са тим рачунаром. Недај Боже да неко повреди недодирљивост система који “нема алтернативу”. И док исти човек који је

без зазора јавно признао да је лагао народ, води кампању за право да га опет лаже, у заједници са онима који су све живо продали, почевши од себе самих (а лакоћу самопродавања су савладали још у време Броза, кога сада здушно пљују), док слушам како исти човек који је партократским системом запослио све које је хтео, пропагира департизацију конкурса, седим запитан која је цена нације, која је цена културног бића Србије и да ли ће успети да добију и стрпају у своје џепове и те кржаве паре. Није проблем у новим технологијама што наша деца не читају. Проблеми су друге врсте. Медији који уништавају “без алтернативе” културни простор, који одбијају од књиге место да је наметну, који постају слуге правог поробљавања, вођењени од бескрупулозних и неморалних особа (не могу да кажем људи јер они то нису) роботизованих упијача новаца и стални притисак поништавања традиције и њених вредности најбољи су начин да се пороби мисао. Да није тако, држава и друштво нашли би нешто “сиће” да се на сценама, иначе дотираних позоришта, у нашем главном граду смењују и дела наших класика, макар и у њиховим значајним годишњицама. У време када је из забрањене представе Академског позоришта, једног “Сумњивог лица”, практично рођено ново позориште, када се морало одговарати за “тикве” и њихово цветање у доба за које многи кажу да је било доба партократије, верујте слободније се дисало. Добијала се по нека ћушка али није затирана могућност да се ствара и изражава. Данас у овој “демократији” нема ћушки јер не постоји могућност да се направи грешка. Боље је дозволити

народу да се смеје водвиљима, крвавим серијама о криминалу и сладуњавим серијама турске или шпанске производње, него да се над ликовима наших класика случајно замисли и у њима недај Боже препозна актуелне политичке комедијанте. Упорно покушавам да бар себе и породицу поново вратим књизи, да не дозволим да и делић мог културног бића продају ђутуре поробљивачима. Покушавам и нешто да срочим без наде да може угледати светлост дана. Нисам неук, немоћан и без

искуства. Моја је младалачка радио драма у ЕБУ-овој библиотеци... Писао сам и за децу и одрасле у разним временима и објављивано је и играно и снимано. Данас са око 12% од мог најбољег времена чекам да се придружим војсци отишлих, али још мрдам, још мислим и још могу да будем згађен над овим што нам се догађа. Још препознајем трагику сцене на којој неће бити ни класика ни савременика српског народа и језика осим ако... Нека млађи од мене то препознају, нека поведу.

